26/02/2022

Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία: Το χρονικό ενός προαναγγελθέντος πολέμου – Πώς φτάσαμε μέχρι εδώ

/ Επικαιρότητα

Παρά τις περί του αντιθέτου διαβεβαιώσεις του Κρεμλίνου, η Μόσχα επιβεβαίωσε την προηγούμενη εβδομάδα τους χειρότερους φόβους και τα πιο δυσμενή σενάρια, εξαπολύοντας επίθεση κατά της Ουκρανίας.

- **της Δέσποινας Σωτηρίου**

Αν και πολλοί έσπευσαν να δηλώσουν έκπληκτοι, και παρά το ότι η διεθνής κοινότητα απεδείχθη εν πολλοίς απροετοίμαστη, μια σύντομα ματιά στα γεγονότα των τελευταίων τουλάχιστον οκτώ ετών καταδεικνύει ότι δεν ήταν ένα και τόσο ξαφνικό γεγονός.

Έτσι μετά από μήνες στρατιωτικών ασκήσεων και αύξησης στρατευμάτων κοντά στα σύνορα της ανατολικής ευρωπαϊκής χώρας, η Ρωσία εισέβαλε στην Ουκρανία.

«Διορθώνει» τα λάθη του Λένιν…

«Η σύγχρονη Ουκρανία δημιουργήθηκε εξ ολοκλήρου από τους μπολσεβίκους. Η διαδικασία αυτή εγκαινιάσθηκε μετά την Επανάσταση, ενώ ο Λένιν και οι συνεργάτες του επέλεξαν τον χειρότερο τρόπο: διχάζοντας τους κατοίκους και αποκόπτοντας τμήματα της Ρωσίας». Με αυτά τα λόγια ο Βλαντιμίρ Πούτιν, άρχισε να στρώνει το έδαφος της επίθεσης, αποδίδοντας παράλληλα στον Λένιν τη σπορά εθνικής συνείδησης μεταξύ των Ουκρανών, χάρη στην αυτονομία που προσέφερε στη νεοϊδρυθείσα σοβιετική δημοκρατία.

Και όπως υπογράμμισε, αυτό το λάθος διορθώνει ο ίδιος τώρα…

Σχολιάζοντας ο Κλιφ Κούπτσαν, επικεφαλής του Ινστιτούτου Eurasia Group λέει χαρακτηριστικά: «Το επιχείρημα του Πούτιν ότι η Ουκρανία απορροφήθηκε με την πάροδο των ετών από τη Ρωσία είναι ανίσχυρο. Παρότι τα θέματα που έθιξε ο Πούτιν στον λόγο του δεν είναι καινούργια, το πάθος με το οποίο επέκρινε καθετί ουκρανικό ήταν πολύ εντυπωσιακό».

…**και ο Γκορμπατσόφ**

Ο Πούτιν ισχυρίστηκε επίσης τη Δευτέρα ότι ο μύθος της Ουκρανίας ενισχύθηκε από την υπό κατάρρευση κυβέρνηση του Μιχαήλ Γκορμπατσόφ, η οποία επέτρεψε στο Κίεβο να ξεφύγει από τον έλεγχο της Μόσχας. «Μία εξασθενημένη Ρωσία παραχώρησε στην Ουκρανία το δικαίωμα να αποκτήσει την ανεξαρτησία της από την ΕΣΣΔ χωρίς όρους ή προϋποθέσεις», είπε ο Ρώσος πρόεδρος, για να προσθέσει: «Αυτό ήταν απλά τρελό». Η αλήθεια είναι ότι η Μόσχα δεν προσέφερε στην Ουκρανία την ανεξαρτησία της το 1991. Ο ουκρανικός λαός το έκανε, ψηφίζοντας μαζικά υπέρ της εξόδου της χώρας από τη Σοβιετική Ενωση σε δημοψήφισμα.

Όπως υπογραμμίζουν σε ανάλυσή τους οι New York Times δεν είναι ξεκάθαρο εάν ο Πούτιν πιστεύει την εκδοχή του της ουκρανικής ιστορίας ή εκπόνησε μία «κυνική» μυθολογία, με στόχο να αιτιολογήσει τις επόμενες κινήσεις του. Το περασμένο καλοκαίρι ο Πούτιν δημοσίευσε ένα δοκίμιο 5.300 λέξεων, όπου υποστηρίζει ότι οι

χθόνιες δυτικές δυνάμεις διέφθειραν την Ουκρανία, προσπαθώντας να αλλάξουν την ταυτότητά της, απομακρύνοντάς την από τη θέση που δικαιωματικά έχει στη ρωσική σφαίρα επιρροής.

«Ο Πούτιν δεν προσπαθούσε να εγκαινιάσει μια συζήτηση για τους στενούς ιστορικούς δεσμούς Ρωσίας – Ουκρανίας. Ο λόγος του έθετε τις βάσεις για την ενίσχυση του επιχειρήματος ότι η Ουκρανία δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται από τη διεθνή κοινότητα ως ανεξάρτητο κράτος», λέει ο καθηγητής του Πανεπιστημίου της Νέας Υόρκης και ειδικός της Ρωσίας, Τζόσουα Τάκερ.

Ο πραγματικός λόγος

Γιατί η Ρωσία εισέβαλε στην Ουκρανία; Ουδείς μπορεί να διαβάσει με βεβαιότητα τι κρύβεται στο μυαλό του Ρώσου ηγέτη για τα πραγματικά αίτια της εισβολής.

Ως πιθανά σενάρια διατυπώνονται από αναλυτές η επιθυμία να αποκαταστήσει την πρότερη δόξα της ΕΣΣΔ. ή να αποτρέψει την ένταξη της Ουκρανίας στο ΝΑΤΟ.

Ο Alexey Muraviev, καθηγητής στις Σπουδές Εθνικής Ασφαλείας και Στρατηγικής στο Πανεπιστήμιο Curtin, είπε στο ABC, πως ο Ρώσος πρόεδρος ήθελε να χρησιμοποιήσει την Ουκρανία ως «ουδέτερη ζώνη», ενάντια στο ΝΑΤΟ.

AP Photo/Efrem Lukatsky

Πώς φτάσαμε εδώ;

Η συγκέντρωση ρωσικών στρατευμάτων στα ουκρανικά σύνορα δεν είναι νέα υπόθεση. Η Ρωσία, άρχισε να αναπτύσσει στρατιωτικές δυνάμεις κοντά στην Ουκρανία περίπου ένα χρόνο πριν, Μάρτιο ή Απρίλιο 2021 όταν περισσότεροι από 80.000 στρατιώτες μετακινήθηκαν στην περιοχή.

Μέρος των δυνάμεων αυτών απομακρύνθηκε δύο μήνες μετά για να επιστρέψουν στο τέλος του 2021 πολυπληθέστεροι.

Τον Δεκέμβρη 2021, η Μόσχα γνωστοποίησε μια σειρά απαιτήσεων, που περιλάμβανε και το αίτημα μη ένταξης της Ουκρανίας στο ΝΑΤΟ και απομάκρυνσης της συμμαχίας από την ανατολική Ευρώπη. Τα αιτήματά τους, συνοδεύτηκαν και από αόριστες – τότε- απειλές, για πιθανή στρατιωτική απάντηση σε περίπτωση μη συμμόρφωσης της Δύσης.

Τότε, τόσο οι ΗΠΑ, όσο και το ΝΑΤΟ, απέρριψαν επίσημα της απαιτήσεις του Ρώσου προέδρου σε γραπτή δήλωση τους, τον Ιανουάριο 2022.

Ως απάντηση, ο κος. Putin, είπε πως η Αμερική και οι σύμμαχοι της, αγνόησαν τις απαιτήσεις για υψηλή ασφάλεια της Ρωσίας και πως η Μόσχα θα παρέμενε διαθέσιμη για δημόσια συζήτηση.

Οι συζητήσεις συνεχίστηκαν τόσο δια ζώσης όσο και μέσω τηλεφωνικών και συνομιλιών και βιντεοκλήσεων, μεταξύ των παγκόσμιων ηγετών του Πούτιν, του Γάλλου προέδρου Εμανούελ Μακρόν, του Γερμανού καγκελάριου Όλαφ Σολτς και του Ουκρανού προέδρου Βολοντίμιρ Ζελένσκι.

Η ιστορία γυρνά 30 χρόνια πίσω

Από την Πορτοκαλί Επανάσταση μέχρι την εισβολή της Ρωσίας, η Ουκρανία συνεχίζει να αμφιταλαντεύεται ανάμεσα σε Δύση και Μόσχα.

Το Reuters παρουσιάζει το χρονολόγιο των κύριων γεγονότων στην πολιτική ιστορία της Ουκρανίας από τότε που κέρδισε την ανεξαρτησία της το 1991.

1991: Ο Λεονίντ Κραβτσούκ, ηγέτης της σοβιετικής δημοκρατίας της Ουκρανίας, κηρύσσει την ανεξαρτησία της. Σε δημοψήφισμα και τις προεδρικές εκλογές που ακολούθησαν, οι Ουκρανοί ψηφίζουν υπέρ της ανεξαρτησίας και εκλέγουν τον Κραβτσούκ πρώτο πρόεδρο της νέας χώρας.

1994: Ο Λεονίντ Κούτσμα αντικαθιστά τον Κραβτσούκ στη προεδρία μετά τις προεδρικές εκλογές που γενικά κρίθηκαν ελεύθερες και δίκαιες από παρατηρητές.

1999: Ο Κούτσμα εξασφαλίζει νέα θητεία σε εκλογές όπου καταγράφηκαν παρατυπίες.

2004: Ο φιλορώσος υποψήφιος Βίκτορ Γιανούκοβιτς κερδίζει τις εκλογές, όμως οι καταγγελίες για νοθεία πυροδοτούν διαδηλώσεις που γίνονται γνωστές ως Πορτοκαλί Επανάσταση. Η εκλογική αναμέτρηση επαναλαμβάνεται με νικητή τον Βίκτορ Γιουσένκο, φιλοδυτικό πρώην πρωθυπουργό.

2005: Ο Γιουσέκνο αναλαμβάνει την εξουσία με την υπόσχεση να βγάλει την Ουκρανία από τη σφαίρα επιρροής του Κρεμλίνου και να τη φέρει πιο κοντά στο ΝΑΤΟ και την ΕΕ. Διορίζει πρωθυπουργό την Γιούλια Τιμοσένκο, πρώην επικεφαλής εταιρείας ενέργειας, την παύει όμως από τα καθήκοντά της έπειτα από διαμάχη στο φιλοδυτικό στρατόπεδο.

2008: Το ΝΑΤΟ υπόσχεται στην Ουκρανία να την δεχτεί μελλοντικά ως μέλος.

2010: Ο Γιανούκοβιτς νικά την Τιμοσένκο στις προεδρικές εκλογές. Η Ουκρανία καταλήγει σε συμφωνία με τη Ρωσία για την τιμή του ρωσικού φυσικού αερίου με αντάλλαγμα την παράταση της παρουσίας του ρωσικού ναυτικού σε λιμάνι της Μαύρης Θάλασσας.

2013: Η κυβέρνηση Γιανούκοβιτς σταματά τις εμπορικές και ενταξιακές συνομιλίες και επιλέγει να επαναφέρει τους οικονομικούς δεσμούς με τη Ρωσία, με αποτέλεσμα να ξεσπάσουν πολύμηνες διαδηλώσεις στο Κίεβο.

2014: Οι διαδηλώσεις, με επίκεντρο την πλατεία Μαϊντάν του Κιέβου, παίρνουν βίαιη τροπή. Δεκάδες διαδηλωτές πέφτουν νεκροί.

Φεβρουάριος 2014: Το κοινοβούλιο ψηφίζει την καθαίρεση του Γιανούκοβιτς, ο οποίος εγκαταλείπει τη χώρα. Εντός λίγων ημερών, ένοπλοι καταλαμβάνουν το κοινοβούλιο στην Κριμαία και υψώνουν τη ρωσική σημαία. Η Μόσχα προχωρά στην προσάρτηση της Κριμαίας μετά το δημοψήφισμα της 16ης Μαρτίου που δείχνει ότι ο πληθυσμός της περιοχής εγκρίνει την ένταξη στη Ρωσική Ομοσπονδία.

Απρίλιος 2014: Φιλορώσοι αυτονομιστές στην ανατολική επαρχία του Ντονμπάς κηρύσουν την ανεξαρτησία της περιοχής. Ξεσπούν συγκρούσεις, οι οποίες συνεχίζονται σποραδικά μέχρι το 2022.

Μάιος 2014: Ο επιχειρηματίας Πέτρο Ποροσένκο κερδίζει στις εκλογές με φιλοδυτική ατζέντα.

Ιούλιος 2014: Πύραυλος καταρρίπτει πάνω από την Ουκρανία την επιβατική πτήση MH17 από Άμστερνταμ προς Κουάλα Λουμπούρ και σκοτώνει τους 298 επιβαίνοντες. Η διερεύνηση δείχνει ότι ο πύραυλος εκτοξεύτηκε από τη Ρωσία, η οποία αρνείται ότι είχε ανάμειξη.

2019: Ανακηρύσσεται η αυτοκεφαλία της Ουκρανικής Ορθόδοξης Εκκλησίας, εξέλιξη που εξοργίζει το Κρεμλίνο.

Ο πρώην κωμικός ηθοποιός Βολοντίμιρ Ζελένσκι κερδίζει τις προεδρικές εκλογές του Απριλίου με την υπόσχεση να πατάξει τη διαφθορά και να βάλει τέλος στον πόλεμο στην ανατολική Ουκρανία. Το κόμμα του, Υπηρέτης του Λαού, κερδίζει τις βουλευτικές εκλογές τον Ιούλιο.

Τον Ιούλιο, ο πρόεδρος των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ ζητά από τον Ζελένσκι να ερευνήσει αν ο Τζο Μπάιντεν, αντίπαλος του Τραμπ στην αμερικανική προεδρική κούρσα, και ο γιος του Μπάιντεν Χάντερ, είχαν επιχειρηματικές δραστηριότητες στην Ουκρανία. Το αίτημα οδηγεί σε προσπάθεια καθαίρεσης του Τραμπ, η οποία τελικά αποτυγχάνει.

Μάρτιος 2020: Η Ουκρανία επιβάλει το πρώτο lockdown κατά της πανδημίας.

Ιούνιος 2020: Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο εγκρίνει πρόγραμμα 5 δισ. δολαρίων προκειμένου να αποφύγει η Ουκρανία τη χρεωκοπία εν μέσω ύφεσης λόγω πανδημίας.

Ιανουάριος 2021: Ο Ζελένσκι ζητά από τον Μπάιντεν, ο οποίος είναι πλέον πρόεδρος των ΗΠΑ, να επιτρέψει την ένταξη της Ουκρανίας στο ΝΑΤΟ.

Φεβρουάριος 2021: Η κυβέρνηση του Ζελένσκι επιβάλει κυρώσεις στον Βίκτορ Μεντβεντσούκ, ηγέτης της αντιπολίτευσης και στενός σύμμαχος του Κρεμλίνου στην Ουκρανία.

Άνοιξη 2021: Η Ρωσία συγκεντρώνει στρατεύματα κοντά στα σύνορα με την Ουκρανία κάνοντας λόγω για εκπαιδευτικές ασκήσεις.

Οκτώβριος 2021: Η Ουκρανία χρησιμοποιεί για πρώτη φορά τουρκικό drone Bayraktar TB2 στα ανατολικά της χώρας, κίνηση που εξοργίζει τη Ρωσία.

Φθινόπωρο 2021: Η Ρωσία συγκεντρώνει και πάλι στρατεύματα κοντά στα ουκρανικά σύνορα.

7 Δεκεμβρίου 2021: Ο Μπάιντεν προειδοποιεί τη Μόσχα με αυστηρές Δυτικές κυρώσεις σε περίπτωση που εισβάλλει στην Ουκρανία.

17 Δεκεμβρίου: Η Ρωσία προβάλει λεπτομερείς απαιτήσεις ασφάλειας συμπεριλαμβανομένης της νομικά δεσμευτικής εγγύησης ότι το ΝΑΤΟ θα παύσει κάθε στρατιωτική δραστηριότητα στην Ανατολική Ευρώπη και την Ουκρανία.

14 Ιανουαρίου 2022: Κυβερνοεπίθεση χτυπά κυβερνητικούς ιστότοπους στην Ουκρανία με τους χάκερ να προειδοποιούν τους Ουκρανούς «να φοβάστε και να περιμένετε τα χειρότερα».

17 Ιανουαρίου: Ρωσικές δυνάμεις καταφθάνουν στη Λευκορωσία, στα βόρεια της Ουκρανίας, για κοινές στρατιωτικές ασκήσεις.

24 Ιανουαρίου: Το ΝΑΤΟ θέτει τις δυνάμεις του σε επιφυλακή και στέλνει στην Ανατολική Ευρώπη περισσότερα πολεμικά πλοία και μαχητικά αεροσκάφη.

26 Ιανουαρίου: Η Ουάσιγκτον απαντά εγγράφως στις ρωσικές απαιτήσεις ασφάλειας. Επαναλαμβάνει τη δέσμευσή της στην πολιτική «ανοιχτής πόρτας» του ΝΑΤΟ και προτείνει «πραγματιστικές» συνομιλίες για τις ανησυχίες της Μόσχας.

28 Ιανουαρίου: Ο ρώσος πρόεδρος Βλαντιμίρ Πούτιν δηλώνει ότι οι ρωσικές απαιτήσεις δεν έχουν ικανοποιηθεί.

2 Φεβρουαρίου: Οι ΗΠΑ ανακοινώνουν την αποστολή 3.000 επιπλέον στρατιωτών στην Πολωνία και την Ρουμανία ως ασπίδα για τους συμμάχους του ΝΑΤΟ στην Ανατολική Ευρώπη στην περίπτωση επέκτασης της κρίσης.

4 Φεβρουαρίου: Ο Πούτιν παρακολουθεί τους Χειμερινούς Ολυμπιακούς του Πεκίνου και εξασφαλίζει τη στήριξη της Κίνας στο αίτημα να μην επιτραπεί η είσοδος της Ουκρανίας στο ΝΑΤΟ.

7 Φεβρουαρίου: Ο γάλλος πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν διακρίνει σημάδια ελπίδας για διπλωματική λύση έπειτα από συνάντηση με τον Πούτιν στο Κρεμλίνο. Στη συνέχεια επισκέπτεται το Κίεβο και συγχαίρει τον Ζελένσκι και τους ουκρανούς πολίτες για την ψυχραιμία τους.

9 Φεβρουαρίου: Ο Μπάιντεν λέει ότι «η κατάσταση μπορεί να ξεφύγει γρήγορα» και το Στέιτ Ντιπάρτμεντ συμβουλεύει τους Αμερικανούς στην Ουκρανία να εγκαταλείψουν τη χώρα άμεσα. Ανάλογες συστάσεις εκδίδουν και άλλες χώρες.

14 Φεβρουαρίου: Ο Ζελένσκι ζητά από τους Ουκρανούς να υψώσουν σημαίες και να τραγουδήσουν μαζί τον εθνικό ύμνο στις 16 Φεβρουαρίου, την ημερομηνία που σύμφωνα με ορισμένα Δυτικά μέσα θα αρχίσει η ρωσική εισβολή.

15 Φεβρουαρίου: Η Ρωσία ανακοινώνει ότι μέρος των στρατευμάτων της επιστρέφουν στις βάσεις τους έπειτα από ασκήσεις κοντά στην Ουκρανία και χλευάζει τις Δυτικές προειδοποιήσεις για επικείμενη εισβολή. Το ρωσικό κοινοβούλιο ζητά από τον Πούτιν να αναγνωρίσει την ανεξαρτησία δύο ουκρανικών επαρχιών με ισχυρή παρουσία αυτονομιστών.

18 Φεβρουαρίου: Ο αμερικανός πρεσβευτής στον Οργανισμό για την Ασφάλεια και Συνεργασία στην Ευρώπη, Μάικλ Κάρπεντερ, δηλώνει ότι η Ρωσία έχει συγκεντρώσει 169-190 χιλιάδες στρατιώτες εντός και γύρω της Ουκρανίας.

19 Φεβρουαρίου: Οι στρατηγικές πυρηνικές δυνάμεις της Ρωσίας πραγματοποιούν ασκήσεις υπό την επίβλεψη του Πούτιν.

21 Φεβρουαρίου: Ο Μακρόν δηλώνει ότι ο Μπάιντεν και ο Πούτιν συμφώνησαν σε επί της αρχής συζήτηση για την Ουκρανία.

Σε τηλεοπτικό διάγγελμά του, ο Πούτιν υποστηρίζει ότι η Ουκρανία είναι αναπόσπαστο κομμάτι της ρωσικής ιστορίας, ελέγχεται από ξένες δυνάμεις και κυβερνάται από μαριονέτες. Υπογράφει συμφωνίες για την αναγνώριση της ανεξαρτησίας ανατολικών επαρχιών της Ουκρανίας και δίνει εντολή για την αποστολή ρωσικών δυνάμεων στο εσωτερικό τους.

22 Φεβρουαρίου: Οι ΗΠΑ, η Βρετανία και σύμμαχοί τους επιβάλουν κυρώσεις σε μέλη του ρωσικού κοινοβουλίου, τράπεζες και ρωσικά περιουσιακά στοιχεία. Η Γερμανία παγώνει την έγκριση του αγωγού Nord Stream 2, ο οποίος έχει ολοκληρωθεί αλλά δεν έχει τεθεί σε λειτουργία.

Σε νέο του τηλεοπτικό διάγγελμα, ο Πούτιν απαιτεί την αποστρατιωτικοποίηση της Ουκρανίας και ξεκαθαρίζει ότι η ειρηνευτική συμφωνία του Μινσκ για τις

αποσχισθείσες δημοκρατίες δεν υφίσταται πλέον με ευθύνη του Κιέβου.

23 Φεβρουαρίου: Φιλορώσοι αυτονομιστές στην Ουκρανία ζητά τη βοήθεια της Ρωσίας για την αναχαίτιση των ουκρανικών δυνάμεων.

24 Φεβρουαρίου: Σε τηλεοπτικό διάγγελμά του ο Πούτιν δίνει εντολή για «ειδικές στρατιωτικές επιχειρήσεις» στην ανατολική ουκρανία και ζητά από τις ουκρανικές δυνάμεις να παραδώσουν τα όπλα.

Οι ρωσικές δυνάμεις εξαπολύουν επιθέσεις με πυραύλους και βολές πυροβολικού σε αεροπορικές βάσεις και στόχους σε μεγάλες ουκρανικές πόλεις.

Κεντρική Φωτογραφία: REUTERS/Stringer